

EULAR December 2020: prehľad o vakcinácii SARS-Cov-2 u pacientov s reumatickými a muskuloskeletálnymi ochoreniami

Pandémia COVID-19 v roku 2020 výrazne zasiahla všetky aspekty nášho života, nevynímajúc životy pacientov s reumatickými a muskuloskeletálnymi ochoreniami (RMO), u ktorých ovplyvnila aj ich liečbu a zdravotnú starostlivosť. S príchodom vakcín však už svitá nádej na svetlejšie zajtrajšky. Na druhej strane, dostupnosť vakcinácie prináša aj množstvo otázok, obzvlášť v súvislosti s očkovaním pacientov s RMO, ktorí sú liečení liekmi ovplyvňujúcimi imunitný systém. Za účelom zodpovedania týchto otázok vytvorila EULAR komisiu zloženú z členov EULAR, ako aj pacientov, iných zdravotných pracovníkov a reumatológov skúsených v danej oblasti.

Tieto informácie sú založené na aktuálne dostupných poznatkoch. Zároveň je však nutné brať do úvahy fakt, že v súčasnosti nie sú dostupné špecifické údaje o vplyve novej vakcíny na pacientov s RMO a pacientov liečených liekmi ovplyvňujúcimi imunitný systém. Očakávame, že väčšie množstvo relevantných údajov bude zozbieraných a budú dostupné v nasledujúcich mesiacoch. Preto prosím berte do úvahy, že s prísunom nových údajov bude v budúcnosti potrebné aktualizovať aj znenie nasledujúceho textu.

Vo všeobecnosti je v dnešnej dobe v národných vakcinačných programoch používaných niekoľko rôznych druhov vakcín. Všetky vakcíny, ktoré sú teraz vyvíjané s účelom očkovania proti Covid-19, patria medzi neživé vakcíny. Takéto vakcíny nemôžu spôsobiť vírusové ochorenie, prenášať infekciu, ani meniť genetickú informáciu zaočkovaného jedinca. V minulosti už bola dokázaná účinnosť iných neživých vakcín u RMO pacientov a u pacientov liečených imunosupresívnou liečbou. Nie je teda známy žiaden dôvod, prečo by tieto vakcíny nemohli byť podané pacientom s RMO a pacientom liečenými liekmi ovplyvňujúcimi imunitný systém.

V súčasnosti sú už v pokročilom stupni výskumu a vývoja rôzne odlišné SARS-CoV-2 vakcíny. Sú to vakcíny založené na mRNA (od firiem Pfizer/Biontech a Moderna), na adjuvantných proteínoch (od firmy Novavax) a na nereplikovateľných vektoroch (od firiem AstraZeneca a Janssen).

Ideálne je, aby vakcíny boli aplikované v období, kedy je ochorenie v remisii. Zároveň je najvhodnejšie podanie vakcín ešte pred začatím imunosupresívnej liečby. Splnenie týchto podmienok však nie je v praxi vždy uskutočniteľné. Zároveň, vakcinácia je najefektívnejšia pri nízkej úrovni imunosupresie, avšak pri nízkych dávkach imunosupresív stúpa riziko reaktivácie ochorenia, preto k znižovaniu dávok imunosupresív **nepristupujeme**.

Samozrejme, v špecifických situáciách môže lekár rozhodnúť inak, v závislosti od individuálneho stavu daného pacienta a liečby, ktorú pacient užíva. V prípade nejasností je potrebné sa s otázkami obrátiť na svojho reumatológa.

Nezávisle od SARS-CoV-2 vakcinácie sa u pacientov s RMO a u pacientov liečených liekmi ovplyvňujúcimi imunitný systém vysoko odporúča očkovanie proti pneumokokom a vírusu chrípky.

Otázky často kladené pacientami s RMO a pacientami liečenými liekmi ovplyvňujúcimi imunitný systém:

- Je pre mňa očkovanie potrebné? Očkovať sa proti COVID-19 sa odporúča každému.
- Mám sa dať očkovať čo najskôr? Postoj jednotlivých krajín k tejto otázke je rôzny. Mnohé krajiny aktuálne uprednostňujú vakcináciu klientov domovov sociálnych služieb a zdravotníckeho personálu týchto zariadení.
- Je niektorá z dostupných vakcín pre mňa vhodnejšia? Odpovedať na túto otázku by bolo aktuálne unáhlené. Na základe aktuálnych poznatkov je však lepšia vakcinácia ktoroukoľvek vakcínou, ako so žiadnou.
- Potrebujem sa dať zaočkovať, aj keď som už COVID-19 prekonal/prekonala? Na presnú odpoveď nie je dostatok údajov, ale vakcinácia po prekonanej infekcii COVID-19 je považovaná za bezpečnú a môže poskytnúť dodatočnú ochranu.
- Môžem sa dať zaočkovať aj keď užívam anti-reumatickú alebo imunosupresívnu liečbu? Áno, jedinou výnimkou je liečba liekom Rituximab, v tomto prípade konzultujte vakcináciu so svojím reumatológom.
- Má vakcína nejaký vplyv na lieky, ktoré užívam? Nie, nemá.
- S kým mám konzultovať podanie vakcíny, so svojím všeobecným lekárom alebo reumatológom? V prípade, že sa Vaše otázky týkajú špecificky reumatologickej problematiky, mali by ste vakcináciu konzultovať so svojím reumatológom.
- Ktoré údaje sú dôležité pri rozhodovaní, či je pre mňa očkovanie aktuálne vhodné? Informácie o aktivite ochorenia, jeho liečbe a o iných ochoreniach na ktoré sa liečite.

- Aké sú vedľajšie účinky vakcíny? Na definitívnu odpoveď je ešte skoro, ale testované vakcíny sú považované za bezpečné, porovnateľne s vakcínou proti chrípke.
- Čo robiť pri reaktivácii ochorenia? V tomto prípade kontaktujte svojho reumatológa.
- Čo robiť v prípade, že mám vedľajší účinok, ktorý ma znepokojuje? Je to nepravdepodobné, ale kontaktujte svojho reumatológa.
- Môže vakcína aktivovať moje ochorenie? Je to nepravdepodobné, avšak informácii ohľadom tejto problematiky ešte nemáme dostatok.
- Budem sa potrebovať očkovať každoročne, tak ako je tomu napríklad pri vakcíne proti chrípke? Pravdepodobne áno.
- Je pri tejto vakcíne možnosť neskorých vedľajších účinkov? Na definitívnu odpoveď je ešte priskoro, ale testované vakcíny sa javia ako obzvlášť bezpečné.
- Mám vyššie riziko nákazy ochorením COVID-19? Neexistuje dôkaz zvýšeného rizika nákazy u pacientov s RMO.
- Mám vyššie riziko závažnejšieho priebehu ochorenia COVID-19? Samotné reumatologické ochorenie riziko nezvyšuje, ale, podobne ako sa to týka aj ostatných ľudí, poškodenie životne dôležitých orgánov je pre ťažší priebeh infekcie rizikové (zlyhanie obličiek s potrebou dialýzy, poškodenie pľúc).
- Zvyšuje liečba, ktorú užívam riziko horšieho priebehu ochorenia? Väčšina liekov, ktorá sa používa na liečbu RMO nie je spojená s horším priebehom ochorenia COVID-19. Doteraz jediná liečba, ktorá je asociovaná s horším priebehom chorenia je užívanie viac ako 10 mg glukokortikoidov denne alebo liečba liekom Rituximab.

Zdroj:

EULAR Secretariat | Seestrasse 240 | 8802 Kilchberg | Switzerland, 22.12.2020